

zen, veel kri-
g is voor de
het geheel.
an prachtige
door vorm en
goede, soms
ere gebreken,
levr. Kuiper-
duidelijkheid
er, want haar
aanschonwe-
alvinisme en
D. v. d. Stoep
dorpsche be-
herkomst der
aanufacturen-
toch voor de
er moge den-

en, ruimte-
hebben geen
elichting van
eigen wijze,
ort. Uit foto-
ooi. De kleur
n is prachtig
misschien, de
eel „nemen”,

oken worden
jn omgeving,
telegd wordt,
de werkelijk-

n verbonden
een gegeven
n zijn foto's,
aakt het een

de voor het
oot zijn voor

H. S.

fende, aan
roningen.)

de „Gelder-
woordig ge-
ten van '86”,
m.
vrouw, die
zijn en die

od. En dan
d) gebeurde

wegvluchtte.
g, de kamer
el was alsof
streek en ze
jkheid haar
handpalmen

aar zij zegt:
k ben goed
eslape. God
het en ik
Frans, geen

deze Kerk-
werkelijk
ner deed
tel voor-
de woor-
tobbende

en bondig:
dat was
eelding”.

fel.
tot Gods

beteekend
t Zijn kind,

die belofte
d moest ze

niet genoeg.
corene was.

t geloof te
de ze eerst
daarna te

Nu komt die nacht. Zij verbeeldt zich, dat God
het haar nu vertelt, dat zij in Gods handpalmen
staat gegraveerd, en dat zij dus mag toeëigenen het
heil, dat God aan Zijn volk wil geven.
Maar dat kan niet zoo zijn, want als God dat
had gedaan, dan zou Hij daarmee hebben goedge-
keurd haar houding van ongeloof tegenover
Zijn belofte.
Zij mocht niet twijfelen, zij moest gelooven.
Zij had geen enkele reden om zoo angstig te zijn.
Indien God tot haar zou hebben gesproken,
dan zou Hij hebben gezegd: „vrouw, wat wilt ge;
heb Ik u niet duidelijk genoeg Mijn belofte ge-
geven?
Bedroef Mij dan niet langer door uw ongeloof,
maar aanvaard Mijn Woord”.
Ik zei zooeven: „indien God tot haar gespro-
ken had”.
„Indien”; maar ook dat doet God niet.
Wij hebben het Woord Gods, de Heilige Schrift.
Naar onze belijdenis is die Schrift genoeg-
zaam. Wij hebben daarin alles, wat wij noodig
hebben voor onze zaligheid en Godzaligheid.
Betje meende aan die Schrift niet genoeg te
hebben. Zij moest daar (meende ze) nog een open-
baring overheen hebben; iets, dat bij de Schrift
bijkwam.
In de Schrift staat, dat ieder, die gelooft, zalig
wordt; en dat ieder, die zalig wordt een verkor-
rene is.
Die vrouw wilde nu ook nog de openbaring
hebben: „Betje is verkoren”.
Als God dus tot haar was gekomen, zooals hier
verteld wordt, dan zou Hij hebben toegegeven aan
dat verkeerde begeeren, „nog iets bij en boven de
Schrift te hebben”. En zou God dat ooit doen, om
op zulk een wijze den indruk te wekken, dat inder-
daad, in sommige gevallen, voor sommige men-
schen, de Schrift niet voldoende is?
Neen het is zeker niet Gods werk geweest, wat
zich daar voor het besef van die vrouw afspeelde.
God zal nooit op die wijze iemands ongeloof
goedkeuren en Zelf Zijn Woord in discredit
brengen.
Een heel sterk Schriftbewijs voor de waarheid
van wat ik hier schrijf hebben we in Lukas 16:29.
De rijke man wilde hebben, dat Lazarus naar de
aarde zou terugkeeren om zijn broers tot bekee-
ring op te wekken. Maar hem wordt geantwoord:
„Zij hebben Mozes en de Profeten, dat zij die hooren”.
Mozes en de Profeten, dat is de Schrift.
Aan de openbaring in die Schrift wordt alzo niets
toegevoegd om haar betrouwbaarder of indruk-
wekkender te maken.
Hetzelfde zegt Jesaja 8:20: „Tot de wet en tot
de getuigenis, indien zij niet spreken naar dit
Woord, het zal zijn, dat zij geen dagersaad zullen
hebben”.
Trouwens heel de Schrift is vol van de roep-
stemmen om het Woord te aanvaarden en nergens
is ook maar één aanwijzing, dat God tot ons
komen zal, zooals Betje meende, dat Hij kwam
tot haar.

O wat is zulk een beschouwing gevaarlijk.
Wie gaf aan die vrouw de zekerheid, dat het
God was, die dat licht deed schijnen, dat Woord
deed hooren, die hand haar op het hoofd legde?
Dat kon toch ook wel de duivel zijn?
Voorwaar, wie op zulk een grond van zijn heil
meent zeker te mogen zijn, die bouwt wel op heel
wankelen grondslag.

Dezelfde schrijver vertelt ook van een moeder,
die een kind van een paar jaar oud had verloren.
Het was een kind des Verbonds.
De moeder durft niet aanvaarden, dat dat kind
behouden is.
En nu bidt ze den Heere om een teeken. Zij
zegt tegen den Heere: „indien vandaag een ge-
loovig Christen mij bezoekt, dan geloof ik het be-
houd van mijn kind. Geef mij zoo iemand te ont-
moeten”.
De man komt en de vrouw is gerust.
En nu de vraag: „welke waarde is hieraan te
hechten? Is dat zonde?”
Antwoord: Daar is absoluut geen waarde aan te
hechten. Hoe vaak zou er niet een kind van God
bij die vrouw gekomen zijn; welk bewijs had zij,
dat dat ditmaal was een antwoord op haar gebed?
In de tweede plaats: hoe wist zij, dat dat nu
werkelijk een geloovige was. Zij kon toch niet in
s mans hart kijken?
En waar blijft dan de zekerheid?
Of het zonde is? Natuurlijk!
Is het geen geringschatten van —, geen ongeloof
tegenover Gods belofte aan onze kinderen? Zou
het geen zonde zijn God een teeken af te willen
dwingen, terwijl Hij ons Zijn Woord heeft ge-
geven?
Wanneer, wanneer zal men toch eens leeren
bij het Woord te leven en al die eigenzinnige
dwaasheden uit zijn leven weg te doen?
Wanneer zal men toch eens ophouden God met
zijn ongeloof te vermoeien en Hem door zijn on-
geloof den weg voor te schrijven?
„Tot de Wet en tot de Getuigenis”.
D. v. D.

HET BOEK VAN DE WEEK
Rondom de Kuiper-literatuur.
IV.
Groen wil dus — zoo zagen we in ons voor-
gaande artikel — in geen geval een bevoorrechte,
een heerschende, een Staats-kerk; hij verlangt vol-
komen staatsrechtelijke gelijkheid der gezindten.
Hoe wil Groen dan de verhouding van Kerk en
Staat?
Om deze vraag te beantwoorden moeten we eerst
nagaan hoe Groen de kerk zag.

De Kerk — zoo zegt Groen ergens — is geen
Genootschap zonder onveranderlijkheid van grond-
slag, waarin dagelijks bij overeenstemming de gel-
digheid van een nieuwe leer of van elke leer be-
paald wordt! Neen: de Kerk is „een instelling
Gods, gevestigd op waarheden wier aanneming,
door alle tijden heen, den band der geloovigen,
het wezen der Gemeente, de eenheid der Kerk
vormt”. Ze is „geen wetenschappelijk disputeer-
college, waar men naar eene onbekende Godheid
en naar eene verborgene leer der Godzaligheid
zoekt; maar wel, eene gemeenschap ter Godsver-
eering, wier levensvoorwaarde in geloofseenheid
en wier band tengevolge der opregtheid van over-
tuiging in aller belijdenis ligt.”
Het criterium van de Kerk ligt dus niet in ver-
anderlijke Reglementen of voorbijgaande leerstel-
lingen of grillen van een tijdelijk zegevierende
partij, maar in de onveranderlijkheid van het ge-
loof dat in de menigvuldigheid en overeenstem-
ming der vormen van belijdenis aan het licht is
gebracht, in het levend en blijvend Formulier; in
een, hetzij geschreven, hetzij niet geschreven Sym-
bool, waarin te allen tijde de eenzelvigheid van
haar wezen, de voortdurende van haar persoonlijk-
heid zich openbaart.
„Het eenige kenmerk eener Kerk is de waarheid
die zij belijdt en die bij tegenspraak of betwijfel-
ing, in woord of schrift, als haar grondslag en leus,
geformuleerd wordt.” Of, anders gezegd: „De ge-
loovigen, en zij alleen, zijn, te midden van den
afval, de kern, de vertegenwoordiging, het over-
gebleven levensbeginsel van de Kerk”.
De handhaving van de waarheid, die de Kerk
belijdt is de voornaamste levens-eisch der Kerk. De
handhaving of de verzaaking van die waarheid be-
slist over haar voortbestaan of onder-
gang. „Zonder handhaving van een regel, zon-
der geloofseenheid, op grond waarvan men belijdt
en uitsluit, zie ik geen Kerk”, zegt Groen letter-
lijk.
„Neem de leer weg: dezelfde personen gedeelte-
lijk of allen, kunnen, met aanneming van andere
begrippen, eene nieuwe kerk stichten; doch, al be-
lieft men den vorigen vorm, waar het wezen van
het kerkgeloof is veranderd, is er geen eenzelvig-
heid van de Kerk meer.”
„Eene kerk, waar elke meening toegelaten wordt,
mits haar overeenkomst met den Bijbel, niet be-
wezen, maar beweerd zij; eene kerk waarvan het
aanzien op de eerbiediging dezer gelijkheid van
strijdige inzichten gebouwd is; eene kerk welke,
door eene verdraagzaamheid van zoodanigen om-
vang, tot onverdraagzaamheid tegen de waarheid,
zoodra deze zich levendig en krachtig betoont,
verplicht is; zoodanige kerk — welnu, wat is zij?”
Zij is hetgeen wij zelfven hebben erkend; een
looneel van strijd en verwarring; geen kerk, ten-
minste geen Hervormde, geen Christelijke Kerk;
het regmatig erf der voorstanders van al wat naar
het oordeel der Christenheid, dwaling of ketterij
is; waaruit degenen wien de Heilige Schrift een
leugen-profeet noemt, niet mag worden geweerd,
en waarin de belijder der waarheid, wanneer ook hij
aan dit beginsel van ongeloof hulde bewijst, wellicht in de
gevaarlijkste van alle dwalingen valt, de onderstelling
namelijk dat er tus-
schen voorstanders en verlooche-
naars van hetgeen hij als onmisbaar
beschouwt, kerkgemeenschap moge-
lijk is.” Zulk eene kerk wordt „aldus tot eene
woonplaats voor een legioen dwalingen en tot een
soort van pandemonium”.
Zoo diep was Groen doordrongen van het hand-
haven der waarheid als levensvoorwaarde der
kerk, dat hij de hoofdgedachte van zijn, veel te
weinig bekende, magistrale werk: „Het Regt der
Hervormde Gezindheid” aldus formuleert: „Ge-
loofseenheid het wezen eener Kerk”.

1) Het Regt der Hervormde Gezindheid; p. VI, vgl. p. 42
en 45.
2) Het Regt enz.; p. 5.
3) Het Regt enz.; p. XIII.
4) Het Regt enz.; p. 66; vgl. p. 68; 100. Grondwetsher-
ziening en Eensgezindheid; p. 405.
5) Het Regt enz.; p. 115.
6) Het Regt enz.; p. IX.
7) Leerrijheid en Kerkbestuur; p. 23.
8) Het Regt enz.; p. 45.
9) Het Regt enz.; p. 170.
10) Het Regt enz.; p. 171.
11) Het Regt enz.; p. XI.

Dat Groen, aldus de Kerk ziende, erkenning
en handhaving van de leertucht in de Kerk
eischte, behoeft geen nader betoog.

De Hervormde of Gereformeerde Kerk van
Nederland heeft de waarheid, die over haar al of
niet bestaan uitsluitend beslist, beschreven in de
bekende „Formulieren van eenigheid”, waarin het
geloof der kerk opgeschreven en geconstateerd
wordt. Zonder eenige onduidelijkheid betoogt
Groen: „De leer der Nederlandsche Hervormde
Kerk is uitgedrukt in haar drie Formulieren; de
Nederlandsche Geloofsbelijdenis, den Heidelberg-
schen Catechismus, en de Leerregels van Dor-
drecht. Deze leer is het kenmerk der Gezindheid;
de Gezindheid heeft op de handhaving dezer ken-
merkende leer regt”.
Die formulieren zijn het onwraakbare getuigenis
van het voorvaderlijk geloof. Ze zijn niet de oor-
zaak, maar wel het bewijs van het kerkelijk
gezag der waarheden over welker dierbaarheid
en onmisbaarheid tusschen de leden der Her-
vormde Kerk geen verschil is. De Kerk heeft de
waarheden in haar symbolische geschriften vervat,
niet aangenomen, omdat zij in de Formulieren
staan, maar zij staan in de Formulieren, omdat
Deze gedachte: **Geloofseenheid het wezen der Kerk**, is
terag te vinden in al Groen's kerkelijke geschriften: *Adres
aan de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk
enz.*; Leiden, 1842; p. 1 v. „geen Kerk zonder geloof; geen
geloof waarvan men niet rekenschap geeft, en dat men niet
belijdt”. (p. 5).
Aan de Hervormde Gemeente; Leiden, 1843; p. 76, 92.
*Kenninggeving aan den Kerkeraad der Nederlandsche Her-
vormde Gemeente van 's-Gravenhage*; (Verspreide Geschriften
II, p. 78 v.), vgl. p. 79: Groen spreekt daar van zichzelf en
zijn geestverwanten, „die van oordeel zijn, dat de Kerk een
leer, een grondslag, een belijdenis van erkende en onverander-
lijke waarheden bezit; in wier oog ter zijdestelling dezer leer
en vrije verkondiging van alle begrippen met de slooping eener
Kerk gelijk staat” en p. 86: „dat kerkgemeenschap, bij weder-
zijdse bestrijding der grondslagen van elkanders geloof
ongrijmd is”.
Men leze ook de „Verklaring” aangenomen op de bekende
vergadering van 18 Augustus 1848 in „Odeon” te Amsterdam,
opgesteld door Groen „Dat vrije verkondiging van elke leer in
de Nederlandsche Hervormde Kerk met de slooping dezer Kerk
gelijk staat. Dat haar bestaan onafscheidelijk is van de hand-
having der waarheden, waarop de Christelijke Kerk ten allen
tijde gerust heeft”. (Verspreide Geschriften II, p. 97, vgl.
Rullmann *Kerkherstel* p. 59 v.).
Antikritiek: „wanneer de eerste voorwaarde eener gewijzigde
organisatie niet in handhaving bestond der geloofseer, waarvan
het bestaan der Kerk (indien zij niet tot eene uitwendige kerk-
gemeenschap verlaagd wordt) afhankelijk is.” (Verspreide Ge-
schriften II, p. 102).
Leerrijheid en Kerkbestuur. In deze brochure klaagt
Groen: „Minder wellicht door den overmoed van het ongeloof,
dan door de onkerkelijke rigting van vele geloovigen, is het
thans zoo ver gekomen, dat het denkbeeld eener historische
kerk, op onveranderlijke grondslag, voor een afgesloten en
bijkans ongerijmd voorstelling geldt; dat elke herinnering aan
het regt der Gemeente op verkondiging van haar geloof als
kerkelijk en juridiek onanachronisme, tegenover het eeuwigeloo-
se en medische standpunt, weersin ontmoet, en dat onder hen,
wier kerkelijke bediening hoven boven anderen de handhaving
van de leer oplegt, ook velen, wier geloofsijver voorbeeldig
mag worden genoemd, in de leerrijheid zouden berusten, indien
zij met hoortvrijheid in verband was”.
„Ik houd deze losbändige beschouwing van den aard en
de geloofseenheid eener kerk, dit onkerkelijk beginsel, voor
eene gevaarlijke dwaling”, p. 6/7.
Zonder die geloofseenheid vervalt men „tot de ongerijmdheid
eener kerkgemeenschap enkel van reglement en tractement”, p. 8.
„Uitnemende geschriften tegen de Moderne Theologie zagen
dezer dagen het licht”.
Reden van dankbare blijdschap. Maar de vrucht daarvan zal
vergelijkenderwijs op de Christelijke geloofseerheid, als voor-
waarde van kerkgemeenschap, geen acht geeft”, p. 13.
Is er geen oorzaak? (1864) „geloofseerheid is voorwaarde
van kerkgemeenschap; de regel, de wet, door wier handhaving
de gemeente tegen gewetensdwang moet worden beschermd.
In de uitwendige kerk is gezag onmisbaar. De eenheid der
kerk mag niet gezocht worden in een reglement; evenmin in
de zedelijke eigenschappen des harten, hetzij van natuurlijke
opregtheid, hetzij bekeering en geestelijk leven, waarvan de
beoordeling hoven menschelek bereik ligt”.
„Evangelië zonder wet, dat is, op kerkelijk terrein, sloo-
ping van de kerk”, p. 21/22.
„Als in de kerk het geloof onkerkelijk wordt zal het ongeloof
kerkelijk zijn; de kerkvorm zal aan ongeloofsversterking, aan
geloofsvervolgung, dienstbaar worden gemaakt”, p. 23.
Bydrage voor Kerkgemeentelijk Overleg (1868). „Niet de
opgedrongen kerkvorm, maar het geloof der Gezindte is het
criterium van de Kerk”, p. 27.
„Laat in de vrijheid van ongodsdienst-predikatie worden be-
rust, dan is er geen christelijke kerk meer; dan is er een
pandemonium, waarin de Christen slechts onder voorwaarde
van het knielen voor den afgod eener onvoorwaardelijke
tolerantie geduld wordt. Of kan er nog van eene Hervormde
kerk spraak zijn, als men kerkregtelijk de verloochening van
alle goopenbaarde waarheid vrij en onverlet laat?”, p. 147/8.
Wat verlangt men? Eene algemeene kerk, zonder leerbegrip
en dus met leerrijheid, doch, let wel! met leervrijheid, behalve
voor hetgeen met die algemeenschap in strijd is. Eene kerk
zonder leerbegrip, of juist wellicht, die de ter zijdestelling
van elk leerbegrip tot leerbegrip verheft. Naar de eigenaardig-
heid dezer zondige kerk, heeft zij, met logische juistheid, de
ontkenning van het sektarische denkbeeld eener goopenbaarde
waarheid tot dogmatischen hoeksteen; heeft zij de vraag: wat
is waarheid? de altoosdurende twijfeling, tot leerstelligen
grondslag, p. 153.
Dit alles is nog maar een groep uit het vele materiaal over
deze kwestie.
12) Men zie: *Adres aan de Algemeene Synode enz.*; 1842;
p. 52, waar Groen van de Synode vraagt: „4. Aanvankelijke
revisie der kerkelijke Reglementen, ter handhaving eener Chris-
telijke kerkkracht, in leer en wandel...”.
Verder, om maar enkele plaatsen te noemen:
Is er geen oorzaak?, p. 16, 23; *Natuurlijk of ongrijmd?*, p.
5; *Confessioneel of reglementair?*, p. 1; *Vooraf: Bydrage voor
Kerkgemeentelijk Overleg*, p. 130 v.v. Men denke ook aan
Groen's dringende eisch tot „kerkregtelijke uitdrijving der
modernen”, *Parlement. Stud. en Schetsen*, XIV p. 25; XVI
p. 26; XV p. 32.
13) *Het Regt enz.*; p. 29.
14) *Aan de S. v. van Velzen*; 1848; In: *Verspreide Geschrif-
ten*; II, p. 129 v.v.
Voor Groen's groote waardeering van de Dordtsche leer-
regels zie men b.v.: *Aan de Hervormde Gemeente*; p. 89.